

Trasa 1 czerwona

Długość 22 km (Złotoria, Kopanino, Lubicz Górny, Lubicz Dolny, Złotoria).

Początek trasy:

Złotoria: Na terenie wsi Złotoria znajduje się wiele zabytków tj. budynki mieszkalne, inwentarskie, gospodarcze, chałup, kościół parafialny, cmentarz, most drewniany, ruiny zamku Kazimierza Wielkiego oraz pomnik przyrody.

Ruszając z parkingu przy kościele **(1)** p.w. Św. Wojciecha w Złotorii przechodzimy na drugą stronę drogi wojewódzkiej nr 657 kierując się w stronę rzeki Drwęca. Jedziemy drogą gruntową mijając szlaban, po ok. 800 m docieramy do **(2)** ruin zamku Kazimierza Wielkiego w Złotorii. Wracając tą samą drogą dojeżdżamy do parkingu z którego ruszaliśmy. Kierujemy się w stronę centrum Złotorii. Po przejechaniu ok. 130 m skręcamy w prawo w kierunku Osieka przecinając ul. Toruńską drogę wojewódzką nr 657 (kierunek Lubicz). Po przejechaniu 250 m po lewej stronie mijamy SP w Złotorii na terenie, której znajduje się **(3)** pomnik przyrody dęb szypułkowy „Aleksander” Po przejechaniu 250 m ścieżką rowerową w kierunku Osieka skręcamy w lewo w ul. 8 Marca, którą jedziemy ok. 600 m dojeżdżając do ul. Toruńskiej. Przejeżdżając ul. Toruńską ok. 100 m na wysokości sklepu DINO skręcamy w prawo w ul. Lipową, którą jadąc ok. 1000 m odbijamy lekko w prawo (kierunek Smolnik). Jadąc dalej ul. Lipową ok. 1300 m przejeżdżamy nad Autostradą A1. Skręcamy w lewo ul. Brzozowa w drogę gruntową jadąc na krawędzi lasu, który mamy po prawej stronie. Jadąc tą drogą ok. 800 m dojeżdżamy do ul. Aleja Dębów oraz świetlicy wiejskiej w Kopaninie. Przy ul. Aleja Dębów **(4)** znajduje się pomnik przyrody dęb szypułkowy oraz **(5)** cmentarz ewangelicki.

Kopanino: Na terenie wsi Kopanino znajdują się zabytkowe budynki, chałupa, cmentarz ewangelicki oraz aleja dębów z pomnikiem przyrody.

Tutaj proponujemy krótką przerwę. Ruszając w dalszą drogę ul. Aleja Dębów z pod budynku świetlicy wiejskiej przejeżdżamy ok. 200 m skręcamy obok dębu w lewo w drogę gruntową w ul. Leśny Zakątek. Jadąc tą drogą ok. 800 m wjeżdżamy w las gdzie dojeżdżamy do szlabanu. Od szlabanu jadąc prosto ok. 120 m dojeżdżamy do rozwidlenia. Tutaj skręcamy w lewo jadąc ok. 400 m dojeżdżamy do skrzyżowania dróg gruntowych. Skręcamy w prawo jadąc tą drogą prosto ok. 1100 m dojeżdżamy do skrzyżowania dróg gruntowych skręcamy pod kątem 45° w lewo. **(6)** w tym miejscu po prawej stronie najprawdopodobniej stała przygraniczna karczma żydowska. Jadąc dalej prosto przez las ok. 2500 m **(7)** jedziemy drogą w miejscu którym znajdowała się dawna granica zaborów. Dojeżdżamy do skrzyżowania dróg gruntowych. Zanim skręcimy w lewo, możemy zboczyć ze szlaku skręcając w prawo po ok. 100 m po prawej stronie **(8)** mamy miejsce upamiętniające pochówek kilku tysięcy zmarłych na cholera. Skręcamy w lewo jedziemy ok. 700 m mijając po prawej stronie **(9)**

cmentarz parafialny dojeżdżamy do drogi asfaltowej wojewódzkiej nr 657 kierunek (Lubicz-Złotoria).

Lubicz Górny: Na terenie wsi Lubicz Górny znajduje się wiele zabytków tj. spichlerz młyński, kapliczka, figurka św., cmentarze, budynki mieszkalne, kamienice. Na terenie Lubicza Górnego znajduje się ul. Lipnowska przy której bardzo dużo kamienic oraz budynków mieszkalnych wpisane są do rejestru jako zabytki.

Skręcany w prawo i jadąc ul. Komunalną przejeżdżamy przejazd kolejowy. Po ok. 300 m skręcamy w lewo obok stacji diagnostycznej w ul. Piaskową. Jadąc ok. 800 m dojeżdżamy do Szkoły Podstawowej w Lubiczu Górnym, a następnie do skrzyżowania ul. Piaskowej z ul. Bankową. Przejeżdżając skrzyżowanie prosto, jedziemy ok. 300 m ul. Bankową. Dojeżdżamy do następnego skrzyżowania, które przejeżdżamy prosto. Wjeżdżamy w drogę gruntową, którą jedziemy do końca ok. 210 m, gdzie po lewej stronie mijany kościół parafialny. Skręcamy w prawo w ul. Zdrojową, którą jadąc ok. 500 m, dojeżdżamy do ul. Lipnowskiej **(10)**. Skręcamy w lewo jadąc ul. Lipnowską przez ok. 200 m dojeżdżamy do ul. Bocznej. Na skrzyżowaniu z ul. Boczną po lewej stronie (11), a kawałek dalej po tej samej stronie (12), (13). Skręcamy w prawo w ul. Boczną, jedziemy ok. 150 m w kierunku ul. Warszawskiej (DK nr 10) po drodze po lewej stronie **(14), (15)**. Dojeżdżamy do ścieżki pieszo-rowerową, którą poruszamy się ok. 600 m, przejeżdżając mostem nad rzeką Drwęcą **(16)** po lewej stronie widzimy zabytkowe młyny wodny oraz budynki magazynowe, a w dole przy (DK nr 10) **(17)**.

Lubicz Dolny: Na terenie wsi Lubicz Dolny znajduje się wiele zabytków tj. młyn wodny, magazyny młynów, śluza wodna, kościół parafialny, budynki mieszkalne, gospodarcze, chałupy, szkoła. Most na rzece Drwęca był jednocześnie mostem granicznym pomiędzy zaborem pruskim (Lubicz Dolny), a zaborem rosyjskim (Lubicz Górny).

Dojeżdżamy do ul. Dworcowej. Na skrzyżowaniu po prawej stronie mamy **(18)**. Skręcając na skrzyżowaniu w lewo w ul. Dworcową. Jadąc ul. Dworcową, którą jedziemy ok. 500 m do UG Lubicz mijając po lewej stronie i prawej stronie **(19), (20), (21), (22), (23), (24)**. Po prawej stronie przy UG **(25)**. Tutaj skręcamy w lewo. Na parkingu za UG proponujemy przystanek. Po chwili odpoczynku ruszamy w kierunku Złotorii. Jadąc 400 m dojeżdżamy do wiaduktu kolejowego. Skręcamy w lewo na Antoniewo. Jedziemy drogą asfaltową, która przechodzi płynnie w drogę gruntową. Po ok. 3200 m dojeżdżamy do wiaduktu autostradowego. Jedziemy dalej wzdłuż rzeki Drwęcy ok. 1200 m, gdzie dojeżdżamy do skrzyżowania dróg. Skręcamy w prawo jedziemy ok. 500 m drogą asfaltową i dojeżdżamy do polany **(26)** miejsce widokowe zakola Drwęcy, na której możemy chwilę odpocząć podziwiając piękno rzeki Drwęcy. Jadąc dalej ok. 1200 m przejeżdżamy przez **(27)** zabytkowy drewniany most na rzece Drwęca dojeżdżamy pod kościół Św. Wojciecha w Złotorii skąd startowaliśmy.

Opis miejsc:

Trasa 1 czerwona

Długość 22 km, (Złotoria, Kopanino, Lubicz Górny, Lubicz Dolny, Złotoria).

1. **Kościół p.w. św Wojciecha oraz ogrodzenie** - zabytek budowę kościoła rozpoczęto na początku 1906 r., ołtarze boczne oraz ambonę wykonano przez rzeźbiarza w 1910 r., płytki na posadzkę pochodziły z Niemieckiej fabryki.
2. **Ruiny zamku Kazimierza Wielkiego** - zabytek, zamek wybudowano w 1343 r. na polecenie króla Kazimierza Wielkiego w celu zabezpieczenia granicy Ziemi Dobrzyńskiej oraz kontroli działań Krzyżaków w Toruniu. Zamek wzniesiono na miejscu drewnianego grodu książąt mazowieckich, który istniał od czasów wczesnego średniowiecza. Położony w ujściu rzeki Drwęcy do Wisły, jedna z ważniejszych warowni w strefie konfliktów polsko-krzyżackich. Zamek miał charakter gotycki, jako budulca użyto mocno palonej cegły. Wzniesiony został na planie wydłużonego prostokąta, składał się z budynku mieszkalnego, otoczonego murem dziedzińca oskarpowanej wieży obronnej oraz przedzamcza. Od wschodu otoczony fosą. Powierzchnia zamku wynosiła ok. 1750 m². Zachowane obecnie elementy to fragment kwadratowej wieży, część murów obwodowych i murów przedzamcza.
3. **Dąb szypułkowy ALEKSANDER** - Pomnik przyrody - znajduje się na terenie Szkoły Podstawowej w Złotorii. Ustanowiony Uchwałą Nr XVIII/260/04 Rady Gminy Lubicz z dnia 16.04.2004 r.. Jego wysokość to 26 m, obwód 392 cm.
4. **Dąb szypułkowy** - Pomnik przyrody - znajduje się na terenie nieczynnego cmentarza w Kopaninie. Ustanowiony Rozporządzeniem Nr 46/99 Wojewody Kujawsko - Pomorskiego z dnia 25.03.1999r. Jego wysokość to 22m, obwód 495 cm.
5. **Cmentarz ewangelicki** - znajduje się w centrum wsi Kopanino przy ul. Aleja Dębów i Kalinowa, założony prawdopodobnie w 1779 r. o pow. ok. 0,13 ha. Najstarszy zachowany nagrobek 1874r.
6. **Przygraniczna karczma żydowska** - najprawdopodobniej w tym miejscu tuż przy granicy z między zaborami pruskim i rosyjskim znajdowała się przygraniczna karczma żydowska.
7. **Dawna granica między zaborami pruskim-rosyjskim** - oraz granica od odzyskania niepodległości do 1938 r. reformy administracyjnej, która dzieliła na województwo pomorskie i warszawskie.
8. **Miejsce upamiętniające pochówek** - miejsce masowego pochówku zmarłych na cholere mieszkańców na przełomie XVIII i XIX w. jeden z wielu tego typu cmentarzy na terenie gminy Lubicz.
9. **Cmentarz parafialny** - na cmentarzu parafialnym znajdują się ciekawe cygańskie nagrobki.
10. **Cmentarz rodzinny i figurka** - znajduje się na terenie zabudowanym we wsi Lubicz Górny przy ul. Zdrojowej i Lipowej, założony na początku XX w. o pow. ok. 0,01 ha. Położony

jest na wzniesieniu do którego prowadzą schody. Na cmentarzu znajduje się kapliczka-figurka św. Jana Nepomucena.

11. **Budynek mieszkalny** - zabytek pocz. XX w.
12. **Spichlerz młyński** - zabytek, był częścią zespołu młyńskiego po stronie zaboru rosyjskiego. Młyn został zburzony. Był drugim ze zbożowych młynów lubickich powstał na przeciwnym wschodnim brzegu Drwęcy już w XVII w. Obecny zabytek pochodzi z XIX w. z okresu zaborów, powstał na terenie zaboru rosyjskiego (Drwęca była rzeką graniczną) na miejscu zabudowań młyna starszego. Mimo zakazów narzuconych podczas kongresu wiedeńskiego w 1815 r., młyny powstały tu na obu brzegach granicznej Drwęcy. Zabudowania młynów rosyjskich były mniejsze.
13. **Dom młynarza + obora** - zabytek początek XX w. wchodził w część zabudowań zespołu młyńskiego na wschodnim brzegu rzeki Drwęca.
14. **Rosyjska komora celnicza** - zabytek wybudowany pod koniec XIX w. obecny budynek jest jedynie zachowaną częścią zabudowań komory celniczej (obecnie budynek mieszkalny).
15. **Kaplica p.w. św. Wacława** - zabytek wybudowana pod koniec XIX w. Kaplica o kształtach neogotyckich. Pierwotnie składnik komory celnej. Oficjalnie jest to była rzymskokatolicka kaplica św. Wacława. Istnieje jednak ślady, że co najmniej do końca I wojny światowej pełniła charakter świątyni prawosławnej. Po 1945 r. do tego obiektu oraz komory celniczej dobudowano budynek mieszkalny dla pracowników młyna.
16. **Młyny pszenne/ zespół młyński** - Pierwsze młyny w tym miejscu pojawiły się przed 1292 r., a zbudowali go Krzyżacy (kontur toruński). Obecne zabudowania jako zabytek pochodzą z początku XX w. Zespół młyński składa się z młynu pszennego, magazynu zbożowego, komorowego magazynu zbożowego, willi dyrektora, śluzy wodnej, parku w zespole młyńskim.
17. **Pruska komora celna** - zabytek, wybudowano pod koniec XIX w. postawiony w Lubiczu Dolnym przy przejściu granicznym na Drwęcy między Królestwem Pruskim, a Rosją. Po przeciwnej stronie Drwęcy w Lubiczu Górnym, stał budynek celny rosyjski. Dobudówka przy budynku głównym została stworzona specjalnie dla pracujących tam kobiet.
18. **Budynek mieszkalny** - zabytek wybudowany na początku XX w.
19. **Kościół parafialny p.w. św. Stanisława Biskupa i Męczennika oraz plebania** - zabytek, kościół wybudowany w latach 1929-1933 r., a plebania w 1933 roku.
20. **Budynek mieszkalny** - zabytek wybudowany na początku XX w.
21. **Rzeźba figura św. Andrzeja** – patron gminy Lubicz.
22. **Remiza strażacka** - zabytek, wybudowany na początku XX w. To niepozorny budynek z drewnianą wieżą.
23. **Szkoła** - zabytek wybudowany na początku XX w. dotyczy budynków po lewej stronie. Na ścianie czołowej znajduje się dzwon, który pochodzi z 1844 r. najprawdopodobniej z odlewni w Grudziądzu. Dzwon dawniej służył do jako sygnał dla uczniów do

rozpoczęcia i zakończenia lekcji. Drugi budynek szkoły znajdujący się po prawej stronie został zbudowany po 1950 roku.

24. **Budynek mieszkalny** - zabytek, dawny dom pruskich urzędników komory celnej. Wybudowany pod koniec XIX w.
25. **Budynek mieszkalny** - zabytek, wybudowany na początku XX w.
26. **Polana - zakole rzeki Drwęcy** - zlokalizowana jest w Obszarze Chronionego Krajobrazu Doliny Drwęcy. Obszar objęty jest ochroną przyrody na terenie UE. Celem programu jest zachowanie określonych typów siedlisk przyrodniczych oraz gatunków, które uważane są za cenne i zagrożone w skali całej Europy.
27. **Most drewniany** - zabytek, most wybudowano w 1893 r. pierwotnie był mostem drewnianym o jednym pasie drogowym o szerokości ok. 4 m oraz jednym pasie pieszym o szerokości 1,50 m. Ciekawostką jest fakt pobierania na nim opłat 20 feningów za przejazd w okresie rozbiorów. W 1914 r. most został zniszczony w skutek pożaru. Most odbudowano, a w czasie Kampanii Wrześniowej most został wysadzony przez oddział saperów Polskiej Armii „Pomorze”. Przebudowę odbudowały władze niemieckie w 1940-1941 r. Aktualnie most żelbetowo-stalowo-drewniany jest używany jako kładka dla pieszych i rowerów. Jedyny XIX w. most tego typu w regionie.

